

**O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI JORIY ETISHNING
ISTIQBOLLARI**

Boboxonov Anvar Ashurali o‘g‘li

Bo‘stonliq tumani Iqtisodiyot va moliya bo‘limi bosh mutaxassisi

Tel : +998990229460

E-mail: mirzoanvar80@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu tezisda O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni joriy etish istiqbollari va uning milliy iqtisodiyot rivojiga ta’siri o‘rganiladi. Tadqiqotda raqamli iqtisodiyot tushunchasi, uning asosiy yo‘nalishlari, joriy etish bosqichlari hamda mamlakatda amalga oshirilayotgan raqamlashtirish islohotlari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarning ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish, moliya va davlat boshqaruvi sohalariga ta’siri yoritiladi. Tadqiqot natijalari raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy o‘sish, raqobatbardoshlik va samaradorlikni oshirishdagi ahamiyatini ochib beradi hamda ushbu sohadagi mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llarini aniqlashga xizmat qiladi.*

Kalit so‘zlar: *raqamli iqtisodiyot, raqamlashtirish, axborot texnologiyalari, innovatsiyalar, elektron hukumat, iqtisodiy rivojlanish, raqamli transformatsiya.*

Аннотация: *В данном тезисе рассматриваются перспективы внедрения цифровой экономики в Узбекистане и ее влияние на развитие национальной экономики. Исследование охватывает понятие цифровой экономики, основные направления ее развития, этапы внедрения и проводимые в стране реформы цифровизации. Анализируется влияние цифровых технологий на производственный сектор, сферу услуг, финансовую систему и государственное управление. Результаты исследования подчеркивают значимость цифровой экономики для обеспечения экономического роста, повышения конкурентоспособности и эффективности, а также выявляют существующие проблемы и пути их решения.*

Ключевые слова: *цифровая экономика, цифровизация, информационные технологии, инновации, электронное правительство, экономическое развитие, цифровая трансформация.*

Abstract: *This thesis examines the prospects for implementing the digital economy in Uzbekistan and its impact on national economic development. The study explores the concept of the digital economy, its key development areas, stages of implementation, and ongoing digitalization reforms in the country. The impact of digital technologies on production, services, finance, and public administration is analyzed. The research results highlight the importance of the digital economy in fostering economic growth, enhancing competitiveness, and improving efficiency, as well as identifying existing challenges and ways to address them.*

Keywords: *digital economy, digitalization, information technologies, innovations, e-government, economic development, digital transformation.*

Raqamli iqtisodiyot tushunchasi va uning asosiy yo‘nalishlari

Raqamli iqtisodiyot — bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan holda iqtisodiy jarayonlarni avtomatlashtirish, optimallashtirish va raqamli muhitga o‘tkazishni anglatadi. U ishlab chiqarish, savdo, moliya, ta’lim va davlat boshqaruvi kabi sohalarda samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

1. Elektron tijorat;
2. Raqamli moliyaviy xizmatlar;
3. Elektron hukumat;
4. Sun’iy intellekt va katta ma’lumotlar (Big Data);
5. Raqamli infratuzilma va kiberxavfsizlik.

Elektron tijorat (e-commerce) — bu tovar va xizmatlarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali sotish va sotib olish jarayonidir. U internet platformalar, mobil ilovalar va raqamli to‘lov tizimlari orqali amalga oshiriladi. Bugungi kunda elektron tijorat iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan sohaslaridan biri bo‘lib, iste’molchilar va tadbirkorlar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

O‘zbekistonda elektron tijorat so‘nggi yillarda jadal rivojlanmoqda. Milliy onlayn savdo platformalari, marketpleyslar va ijtimoiy tarmoqlar orqali savdo qilish amaliyoti keng tarqaldi. Elektron tijorat kichik va o‘rta biznes subyektlariga bozorda erkin faoliyat yuritish, xarajatlarni kamaytirish va yangi mijozlarga chiqish imkonini beradi.

Elektron tijoratning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

1. Savdo jarayonlarining tezligi va qulayligi;
2. Geografik cheklovlarning yo‘qligi;
3. Xarajatlarning kamayishi;
4. Narx va mahsulot tanlovining kengligi.

Shu bilan birga, elektron tijorat rivojida muammolar ham mavjud. Jumladan, logistika tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi, iste’molchilar ishonchi, to‘lov xavfsizligi va huquqiy tartibga solish masalalari dolzarb hisoblanadi. Elektron tijoratni yanada rivojlantirish uchun raqamli infratuzilmani mustahkamlash, elektron to‘lov tizimlarini takomillashtirish va iste’molchilar huquqlarini himoya qilish muhim ahamiyatga ega.

Raqamli moliyaviy xizmatlar — bu bank va moliya xizmatlarining raqamli texnologiyalar asosida ko‘rsatilishidir. Ular mobil banking, internet banking, elektron to‘lov tizimlari, raqamli hamyonlar va onlayn kreditlash xizmatlarini o‘z ichiga oladi. Ushbu xizmatlar moliyaviy inklyuziyani ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.

O‘zbekistonda raqamli moliyaviy xizmatlar aholining kundalik hayotiga faol kirib kelmoqda. Mobil ilovalar orqali to‘lovlar, pul o‘tkazmalari va kredit operatsiyalarini

amalgam oshirish keng tarqaldi. Bu xizmatlar aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytirib, bank tizimining samaradorligini oshirmoqda.

Raqamli moliyaviy xizmatlarning asosiy afzalliklari:

1. Moliyaviy operatsiyalarning tezkorligi;
2. Shaffoflik va nazorat imkoniyati;
3. Xarajatlarning kamayishi;
4. Aholi va biznes uchun qulaylik.

Biroq, raqamli moliyaviy xizmatlar kiberxavfsizlik, ma'lumotlar maxfiyligi va texnologik xatarlar bilan bog'liq muammolarni ham keltirib chiqaradi. Shu sababli moliyaviy institutlar zamonaviy xavfsizlik texnologiyalarini joriy etishi va mijozlarning moliyaviy savodxonligini oshirishi zarur.

Elektron hukumat — bu davlat boshqaruvi jarayonlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali davlat xizmatlarini aholiga qulay, tezkor va shaffof tarzda taqdim etish tizimidir. Elektron hukumat davlat va fuqarolar o'rtasidagi munosabatlarni soddalashtiradi.

O'zbekistonda elektron hukumat tizimi izchil rivojlanib bormoqda. Davlat xizmatlarining onlayn ko'rinishda taqdim etilishi byurokratik to'siqlarni kamaytirib, korrupsiya xavfini pasaytiradi. Elektron portal va platformalar orqali hujjat topshirish, ro'yxatdan o'tish va to'lovlarni amalga oshirish imkoniyati yaratildi.

Elektron hukumatning asosiy afzalliklari:

1. davlat xizmatlarining tezkorligi;
2. shaffoflik va hisobdorlik;
3. fuqarolar uchun qulaylik;
4. davlat xarajatlarning qisqarishi.

Shu bilan birga, elektron hukumatni rivojlantirish uchun texnik infratuzilma, kadrlar salohiyati va axborot xavfsizligini mustahkamlash muhimdir. Elektron hukumat raqamli iqtisodiyotning asosiy ustunlaridan biri hisoblanadi.

Sun'iy intellekt (SI) va katta ma'lumotlar texnologiyalari raqamli iqtisodiyotning eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Sun'iy intellekt ma'lumotlarni tahlil qilish, bashoratlash va avtomatlashtirilgan qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

O'zbekistonda sun'iy intellekt va Big Data texnologiyalaridan bank, sog'liqni saqlash, ta'lim va davlat boshqaruvi sohalarida foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda. Katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash iqtisodiy jarayonlarni samarali boshqarishga yordam beradi.

Ushbu texnologiyalarning afzalliklari:

1. qaror qabul qilish tezligini oshirish;
2. resurslardan samarali foydalanish;
3. innovatsion xizmatlar yaratish;
4. iqtisodiy samaradorlikni oshirish.

Biroq, ma'lumotlar xavfsizligi, axloqiy masalalar va malakali mutaxassislar yetishmasligi muhim muammolar sifatida qolmoqda.

Raqamli infratuzilma va kiberxavfsizlik — bu raqamli iqtisodiyot faoliyatini ta'minlovchi texnologik asosdir. U internet tarmoqlari, ma'lumotlar markazlari, serverlar va axborot tizimlarini o'z ichiga oladi.

O'zbekistonda raqamli infratuzilmani rivojlantirish iqtisodiy o'sishning muhim sharti hisoblanadi. Tezkor internet va barqaror axborot tizimlari raqamli xizmatlarning samarali ishlashini ta'minlaydi.

Kiberxavfsizlik esa raqamli infratuzilmaning ajralmas qismi bo'lib, axborot resurslarini himoya qilishga xizmat qiladi. Kiberhujumlar, ma'lumotlar o'g'irlanishi va tizimlarga ruxsatsiz kirish xavflari mavjud.

Shu sababli, raqamli infratuzilmani rivojlantirish bilan birga, kiberxavfsizlik choralarini kuchaytirish, milliy xavfsizlik tizimini takomillashtirish va mutaxassislar tayyorlash zarur.

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati

So'nggi yillarda O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat xizmatlarini raqamlashtirish, elektron to'lov tizimlari, onlayn platformalar va IT-startaplarni qo'llab-quvvatlash ushbu jarayonning muhim yo'nalishlari hisoblanadi.

Raqamli iqtisodiyotni joriy etishning afzalliklari

Raqamli iqtisodiyotning joriy etilishi iqtisodiy samaradorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va yangi ish o'rinlarini yaratish imkonini beradi. Shuningdek, biznes jarayonlarining shaffofligi va tezkorligini ta'minlaydi hamda investitsiya muhitini yaxshilaydi.

Muammolar va cheklovlar

Raqamli iqtisodiyotni joriy etishda texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, malakali kadrlar yetishmasligi va kiberxavfsizlik muammolari asosiy to'siqlar hisoblanadi. Bundan tashqari, huquqiy bazani takomillashtirish ham dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Xulosa

Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirish, davlat boshqaruvini samarali tashkil etish va aholiga qulay xizmatlar ko'rsatish mumkin. Shu bilan birga, mavjud muammolarni bartaraf etish uchun infratuzilmani rivojlantirish, kadrlar tayyorlash va kiberxavfsizlikka alohida e'tibor qaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. (2024). *O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasi va istiqbollari*. Toshkent.

2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. (2024). *Sun’iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasi — 2030*. Toshkent.

3.United Nations. (2024). *E-Government Development Index 2024: Uzbekistan Country Report*. New York: UN Publications.

4.Tapscott, D. (2024). **Digital Transformation and the New Economy**. New York: McGraw-Hill Education

5.www.worldbank.org.com

6.www.weforum.org.com